

dat er in het
god gedachten
en den drang
dachten naar
nu het Woord
e Heere deze

en, maar aan
ode mogelijk
dachten voor
delijk woord,
n zijn, moest
voorden plaats
we door de
een mensche-
it kunnen ver-
re de grenzen
preken, en soo
n platte Duit-
ng, u zooveel
ngval voegt,
e doen, toen
e Goddelijke
ons gezonden,
m. Ook God
in plaats van
ken en wel
at onze zonde

onze men-
ontzaglijk
an het Woord
en een won-
it is dit kunst-
uur voor ons
or God den
ndard die bij
e volle uit-
aar geheel en
t, alnu ver-
zeggen wil.
het Woord
en tekst, of in
enkel boek,
ls en verzen
dit.

g op wonder-
ar is gezet,
n elk op haar
hillende ma-
dezer saanen
e met een
kt, om haar
eest uit de
ug van alle
oren wordt,
e Schriftuur.
eegzet uit
Die stukken
en gezet op
dezer stuk-
ons hart, in
de of in ons
ar alle deze
el, hun uit-
hebben ver-
van het ééne
ft onze ziel

den dienaar
dit heilige
de Gods te
le volle uit-
e gemeente
er God leere
olke Gods-
macht van
n nog veel
rpenaar oor
te naar zijn

od tin.
Vezen eisch
at die een-
idit zich bij
in de men-

onze men-
e ander
n ons be-
t bewustzijn
oreen wor-
gedachten
zo is, Hem
eid bekend,
of het ééne
mensche-
n woorden
aal en ons
it niet an-
its we om
te woorden,
woord maar
men altoos
at bij God
n Christus,
et, vertolkt
e Heilige

Bediening
een tegen-

id en de
enken, ook
n gedach-
n dat dit
de onder
oefent. Ja
n, invloet
ataniſchen
e wereld
kant van
verblindt.

het Woord
word van
het woord
vord Gods
het woord
en en zich
niet omdat
od op de
and omdat
Gods wil;
oven, het

ware dan profet. Vandaar dat een Dienst
des Woords voor den val de onmogelijkheid
zelve is, en zich evenmin denken laat in
den hemel.

Neen, de Dienst van Gods Woord wordt
eerst uit de zonde geboren. Als de zonde
komt, en de mensch zijn woord tegen Gods
Woord zet, dan moet dat Woord Gods
opzettelijk uitgeroepen; anders zou het ver-
stommen en niemand zou het hooren noch
het beluisteren.

Alzo is het dan ook niet de mensch,
die de Dienst des Woords instelt. Veel-
eer zou de mensch het Woord Gods willen
uitroepen, opdat alleen zijn menschelijke
woord eere mocht hebben. Neen, het is God
zelf, die tot handhaving van zijn eigen eer
als God, alnu zijn Woord in die zondige
wereld opzettelijk indragt, en een Dienst
bestelt en verordent, om zorg te dragen,
dat dit Woord niet verstomme, maar ruste-
loos onder menschen uitga.

Wie alzo tot dit heilig werk geroepen
wordt, is een bestelde en geordende van
's Heeren wege, wiens roeping en taak het
is, tegenover het woord van menschen, gelij-
ke dit eigenlijk in een woord van Satan wor-
teit, over te stellen het Woord van God;
en de menschen toe te leiden, dat ze aan
dit Woord van hun God zich onderwerpen
zullen en des menschen woord zullen laten
varen.

Dezer dagen vonden we een pleidooi
voor het vrij Hooger Onderwijs, waar me-
dit het allerminst zou verwacht hebben,
t. w. in het Studenten weekblad *Minerva*.
Wel staat de heer Van Vredenburg, die in
Minerva dit pleidooi voerde, lijnrecht tegen
onze Vrije Universiteit over. Hij zegt er
toch van:

De Vrije Universiteit in de hoofdstad is een
stichting, heeft geen effectus civilis aan de haar,
o. i. ten onrechte onthouden, eventuele doc-
torstels verboden, maar... het schoone ideaal
wordt weder bedorven door drie leelijke woord-
jes achter haar naam: »Op gereformeerde
grondslag." Wat dat feitelijk beteekent, is in
leers van *Standaard* en *Altoos* niet onbekend;
maar wat beteekent dat voor de wetenschap?
Dat deze, en dus ook haar onderzoek en hare
methode, afhankelijk zijn van het subjectief
geloof van hoogleeraren en studenten. De op-
vatting is niet vrij meer, de objectiviteit is niet
aanwezig, en de resultaten van een partijdig
onderzoek, kunnen dan ook niet onpartijdig,
d. i. wetenschappelijk zijn. Wanneer de waar-
heid op ieder gebied ons door bijzondere op-
baring moet worden, dan is een kritisch on-
derzoek een dwaasheid, en is het lot van Gal-
lei! het voorland der wetenschappelijke geleerden,
die echter ook tegenover de door bijzondere
openbaring geprepareerden woorden blijven roepen:
»Kijk nu si move!" Deze woorden toch zijn de
historische noodkreet der vrije wetenschap te-
genover geloofsdwang en kerkheerschappij.

Nu over deze van het subject losge-
maakte objectiviteit zullen we met den
heer Van Vredenburg stans maar niet
in discussie treden. Zijn illusie zij hem
voorhands gegund, om later bij diepere
studie van den »weg der kennis" voor
nuchterder inzicht plaats te maken.

Maar hoewel tegenstander van onze Vrije
Universiteit, is toch ook hij van oordeel,
dat het Hooger Onderwijs op vrijen terrein
moet georganiseerd. Hij is met ons over
de vrije corporatie.

Hoor slechts:

Vrij hooger onderwijs bepleiten wij, en wij
voegen er bij aan vrije universiteiten, d. w. z.
aan stichtingen met eigen fondsen, onafhan-
kelijke lichamen in het Rijk, wier bestaan
evenwel geregeld behoort te worden door een
wet waarbij toezicht, wij zouden zeggen: van
wege de Koningin, werd gewaarborgd, o. a.
bij de benoeming van hoogleeraren. De effectus
civilis zou daarbij geheel van den weten-
schappelijke doctorstels gescheiden moeten
worden, gelijk in Duitsland het geval is; zoo
zouden staatsexamens de bekwaamheid van
den ambtenaar, academische examens de ken-
nis van den jongen geleerde toetsen.

Wat thans van regeringswege bestaat
is ook in zijn oog onhoudbaar.

Met name rusten de Nederlandsche Rijk-
universiteiten meer op een practischen, dan op
een wetenschappelijke grondslag. »De studen-
ten moeten voor de practijk gevormd worden,"
zegt men en deze opvatting is zoo ingevren-
ten in de openbare meening, dat zelfs onder
hoogleeraren stemmen opgingen, om in strijd
met wat de wetenschap eischte, toch alleen op
het practisch nut der academiestudie te letten.
De effectus civilis aan vele doctorstels be-
kend. Op juridisch gebied vroegen
alle faculteiten in 1888, vragen thans ruim 200
studenten in Utrecht om hervorming ten bate
der wetenschap van het doctoraal-examen.
Het theoretisch staatsrecht is geen examenvak,
en bijgevoegd wordt er niet op gelet, dat deze
tak in ons land aan de Rijkuniversiteiten
slechts gedoceerd wordt door professoren van
dezelfde school; voor het conservatieve en kano-
nische recht wordt men naar het buitenland,
voor het antirevolutionaire naar de Vrije Uni-
versiteit verwezen.

Zijn denkbeeld is voorts dat geen enkele
universiteit den *effectus civilis* voor zijn
graden zal erlangen; maar een staats-
examen de qualificatie geven voor het ambt.

Men ziet er is vooruitgang in den stroom
der gedachten.

Zelfs in de Engelse *Fortnightly Re-
view* werd onlangs de bede geslaakt, dat
we van onze moderne universiteiten toch
mochten verlost worden, om terug te kee-
ren naar de veel vrijer en internationale
corporatie, die toen de universiteiten pas
opkwamen, hebben gebloeid.

Nog van onderscheidene kanten ontvin-
gen we allerlei stukken over de huwelijks-
quaestie. Voor zooveel tijd en kracht ge-
dooft, dienen we daarop van advies. Maar
in geen geval kunnen we nota nemen van

ongeteekende stukken, eenvoudig wijl het
ons dan niet mogelijk is, ons antwoord te
adresseeren.

KUYPER.

Uit de Pers.

Wat Prof. Wielenga over het Reglement van
1869 zegt, is te merkwaardig om het onzen
lezers niet voor te leggen.

Hij zegt er dit van:

»Dat het Reglement van 1869 nooit naar mijn hart
is geweest heb ik nooit onder stoelen of banken ge-
stoken. Zelfs zag ik er wat schijn tegen aan, toen
het op de Synode te Groningen 1872 ter sprake werd
gebracht.

Niet dat ik er toen alreë bevestigde en geoor-
deelde, maar toch kon ik er mij niet van heeler harte
in vinden. Een Reglement, naast of onder Confessie
en kerkenorde, als band ter aanhechting van betrek-
king met de Overheid, had iets in, dat mij minder be-
viel, wyl de Overheid kerk geen anderen band van ver-
eeniging kent dan de Confessie, of de Formulieren van
Bijbel.

Van daar ook, dat ik mij terzeller vergadering
terstond verree tegen het maken van een Algemeen
Reglement op de kerkelijke goederen.

Ik herinner mij nog levendig dat ik bij die gelegen-
heid ongeveer zei: Laat ons toch meer Alge-
meene Reglementen maken. Wij hebben nu (in dat
jaar van 1869) al een *Reglementen* band, die de gehele
kerk omvat. Laat er toch geen *financiële* band in het
Reglement op de kerkelijke goederen bij komen.

Zelfs voegde ik er bij: Als het dien weg op moet,
dan is een Independentische kerkregering nog ver-
lieslijker. Dan wordt de zelfstandigheid der gemeen-
ten niet, hare kerkeraden niet minste gehandhaafd.
Doe getuigen behoeven wij tot deze niet onze toe-
vlicht te nemen, maar houden wij ons aan de Pres-
byteriaansche kerkregering met hare Confessie en
kerkenorde zonder heil in Algemeene Reglementen te
zoeken.

Ook herinner ik mij nog altijd met genoegen, dat
de vice-president der Synode, onze tegenwoordige
zendings-director Dr. Donner, toen optrad om zijn
instemming met die woorden te betuigen om hunne
strekking nader aan te dringen, beter en krachtiger dan
ik het vermocht.

Het Reglement op de kerkelijke goederen is geluk-
lijk achterwege gebleven.

Het Reglement van 1869 is lang slapende gebleven,
toch het door bekende omstandigheden uit zijn
sluimer is gewekt. En dat het, eenmaal wakker en
aangevend in zijn siers, niet van kracht ontbreeft is
is nog kortelings gebleken in het voorstel der Aron-
dissemens-Rechtbank te Almelo in zake de kwestie te
Rijssen.

Mijn innige wensch is dan ook, dat het Reglement
van 1869, dat niet past in het kader eener Presb-
kerkregering en ook blijkens het zooveel geme-
meerde voorstel voor de regering der kerk gevaar-
prijke elementen bevat, door de werking der Presb-
beginselen, die onder ons leven en reeds in nog
krachtig zijn, moge verdwijnen. Verdwijnen in dien
zin, dat de gemeenten bij de Regering bekend mo-
eten staan *allem* naar Confessie en Kerkenorde, natuur-
lijk met volkomen handhaving van het bevestigde c. a.,
gelijk ook door onze commissie in de Memorie van
Toelichting is aangegeven.

Want, dat met een kunnen, beken ik eerlijk niet
te begrijpen. Ook naar Art. 1 der Wet op de kerk-
goederen, die onder ons leven en reeds in nog
krachtig zijn, moge verdwijnen. Verdwijnen in dien
zin, dat de gemeenten bij de Regering bekend mo-
eten staan *allem* naar Confessie en Kerkenorde, natuur-
lijk met volkomen handhaving van het bevestigde c. a.,
gelijk ook door onze commissie in de Memorie van
Toelichting is aangegeven.

Overigens is mijn oordeel altijd nog gelijk ik mij
vier jaren geleden, pag. 41 mijner Rectorale Rede heb
uitgesproken. Alleen over de werking van die Rege-
ment in voorkomende gevallen oordeel ik, mer het
oog op zijn inhoud na de gevallen beslissing te Almelo
nog ongunstiger. Zelfs wordt in dat vormis pag. 17
de Synodale Commissie met nadruk gekarakteriseerd
als een der Algemeene instellingen der Chr. Kerk. Geref.
Of ik nu oordeel, dat daarom de Christel. Geref.
kerk *krank is in den levenswiel* of van het *fundament*
is geliden? Geen haat van mijn hoofd dat daaraan
zels denk.

Ook weet ik niet, dat dit ooit door iemand is be-
weerd.

Vier jaren reeds heb ik getracht een dergelijke be-
schuldiging in zake hare verhouding tot de Confessie
te weerleggen. En daarover denk ik nog »precies"
gelijk.

Wel vrees ik dat het Reglement een roestvrij
is, misschien meer dan wij thans vermoeden ongemerkt
invreut en op den duur schadelijk zal blijken voor een
gezond kerkelijk leven, naar Presb. eisch.

»Ligt dus het fundament van de ordeningen onzer
kerk naar eisch, daarmee bevestigen wij niet, dat er in
het optrekken van het kerkelijk gebouw nooit een
afwijking of omhuizing heeft plaats gehad." Dat woord
in 1886 gesproken, drukt nu mijn overtuiging uit.

En laten we toetsen, dat we niet als kerk doen wat
belaast zelfs nog al eens meent Christen overkomt.
In klagen over gebrek en ongelijkvormigheid is hij gul,
zonde zodra ge hem wijst op een bepaald feit of een
zonde met name dan... springt hij op en klaagt
over gebrek aan broederlijke liefde. Zoo zij het in dezen
niet anders.

Reformatie reformatie, dat wil zeggen: de Reformatie
der kerk mag evenmin stilstaan of voor afgelooten
worden verklaard als de persoonlijke Reformatie of
de bekeering van de kinderen Gods, naar Zond. 33
van onzen Catechismus.

Dit nu is juist hetgeen, waarop ook wij steeds
aandringen.

Zelfs al ware er geen *Dolantie* ontstaan, dan
nog zou de Christelijke Gereformeerde kerk
om zichzelf wille den zuurdeem van dat
reglement moeten uitzuiveren.

Maar nu de Dolantie ontstond, en dit rege-
lement bovendien nog aan de vereeniging der
kerken in den weg staat, klemde deze eisch
slechts te sterker.

O, Het is zoo licht gezegd: Ik zal u dan-
ken, zoo ge mij een fout aanwijst, en ze met
een oprecht hart terstond herstellen.

Maar als het wezenlijk er op aankomt, om
deze daad van Christelijke plichtbetrachting
te verrichten, dan duurt het, o, zo lang er
we over de bank heen zijn.

Zijn we er overheen, dan jubelt het ver-
loste hart.

Maar eer het zoover komt, is de vinding-
rijkheid voor allerlei verontschuldiging zoo
bijna geniaal.

KUYPER.

Officiële berichten uit de Ned Geref. kerken.

Zoo de Heere wil, zal de samenkomst der
Deputaten Synodi voor het examen naar art.
VIII der Kerkenordening plaats hebben op
Woensdag 1 April e.k. te Amsterdam.
Belanghebbenden worden uitgenoodigd hunne

1) Zoo werd de beschuldiging van een der par-
tijden dat men zich tegenover haar niet gehouden had
aan de Kerkenorde, door den rechter als zonder
grond verworpen, (pag. 23 en 27 van het vonnis),
wyl volgens het Reglement de Kerkenorde alleen
behoefte gevolgd te worden »zooveel de omstandig-
heden het niet verhinderen" en dat dus »het Classi-
caal Bestuur bevoegd was de Kerkenorde van 1618
en 1619 niet te volgen, indien immers de omstandig-
heden verhinderden, dat deze orde werde gevolgd."
Natuurlijk ter beoordeeling van »het Classicaal Be-
stuur." Ik vraag: hoe staat het dienovereenkomstig
met de zelfstandigheid der Gemeenten met hare Ker-
keraden?

stukken enz. in te zenden aan den scriba der
Deputaten, Dr. C. C. Schot, te Hardenberg,
voor 14 Maart e.k.

Namens Deputaten,
G. van Gooz, h. t. pr.

Bunschoten, d. 17 Feb. 1891.

SCHETTENS EN LONGERHOU. J. I. Zon-
dag 8 Febr. was het voor de kerk alhier een
dag die stemde tot lof en dank aan den Heere.
Meende de leeraar, voor eenige jaren tot haar
overgekomen, dat hij haar behoort te dienen
naar de reglementen, krachtens de organisatie
1816'52, en scheen hij niet overtuigd dat hij
haar daardoor liet afglijden van het bestelde
beginsel dat tot gehoorzaamheid leidt aan
Christus naar den eisch van Gods Woord, —
thans mocht zij in haar midden tot den dienst
des woords bevestigd zien den Eerw. heer C.
Hoek, cand. aan de Vrije Universiteit, die niet
aan den mensch, maar aan Christus als koning
zijner kerk het hoogste gezag toekent. Als be-
vestiging trad op de consulens Ds. Nieboerg van
Exmorra, die tot tekst zijner leerrede koos
Jes. 62: 6.

De bevestigde legde tot grondslag zijner in-
treede, Hebr. 4: 16.

Stelle de Heere den jeugdigen dienaar, die
in gebondenheid aan Gods Woord, als gezant
van Christuswege wenschte werkzaam te zijn,
tot een rijken zegen voor heel de gemeente,
opdat de breuke, die tusschen broeders en
zusters is ontstaan moge worden geheeld, en
de eere Gods en zijns Gefealden, en Zions
heil moge worden bevorderd.

Vergadering der classis Amersfoort op 11
Februari 1891, te Amersfoort.

Vertegenwoordigd waren 11 kerken met 21
keunstemmen.

Ds. L. Adriaanse opende de vergadering met
gebed en het lezen van Jesaja 61.

Tot praeses werd Ds. M. J. Bouman en tot
assessor Ds. L. Adriaanse gekozen; ouderl. H.
C. E. Staverman fungeerde als scriba.

De notulen der vorige gewone en buiten-
gewone vergadering werden gelezen en goed-
gekeurd.

Eerstens werd iemand onderzocht voor de
toelating als oefenaar; doch kon, wegens on-
voldoende kennis en helderheid in de behan-
delde vakken, niet worden toegelaten.

Daarna had de omvraag naar Art. 41 D. K.
plaats.

In zake de vraag: bij welke kerk leden uit
Blauwkapel, die met de reformatie wenschen
te gaan, zich voorloopig onderkerkelijk
opzicht kunnen stellen, werd Maartensdijk voor
de leden uit »de Groene kan" en de Bildt
voor die uit het overige gedeelte van Blauw-
kapel aangewezen.

Aan de kerk van Loenen werd geadviseerd
een gekozen ouderling tegen wiens benoe-
ming bezwaren waren ingebracht, niet los te
laten; maar de door den benoemde zelf vurig
gewenschte wegneming dier bezwaren, (die
tegen zijn zin nog bestaan, en welke hij nu
weltra hoopt te zien opgelost) af te wachten,
en hem aldan nog te bevestigen.

De regeling der consuleschappen, alsmede
de vaststelling van de som, door geexami-
neerd wordende candidaten te storten, werden
tot de volgende Class. vergadering verdaagd.

Vervolgens deed Ds. Bouman rekening en
verantwoording in zake de classische kas en
de vacatuurpenningen, over 1890.

Dezele goedgekeurd zijnde, werd de quaestor
onder dankbetuiging voor de zelve gedech-
teerd.

Een der kerken vroeg advies over een bij
haar ingekomen mededeeling van een kerke-
raadslid aangaande een lid der gemeente, die
een kind had aangenomen, 't welk nog gedoopt
moest worden; omtrent welk kind de mede-
deeler meent, dat de kerkeraad — alvorens
het ten doop toe te laten — verplicht is te
onderzoeken, of dat kind het kind van een
bondgenoot is. De aanneemer van het kind is
van oordeel, dat de kerkeraad daartoe het
recht mist. Na breedvoerige discussie over ge-
stelde vragen bleek, dat de classis tot geene
eindbeslissing kon en mocht komen en nam
zij daarom de volgende motie aan: »De classe
gehoord de vraag van een der kerkeraden,
betreffende het doopen van een aangenomen
kind, meent in deze zaak geene eindbeslissing
te kunnen nemen, daar alleen eene Synode
hierover uitspraak kan doen. Zij acht het echter
wenschelek, dat de aanneemer van het kind,
(de zaak in haar geheel gelaten) ter voorkom-
ing van uitsluit van den doop, voorloopig
mededeelt aan den kerkeraad, of het kind een
kind van een bondgenoot is, ja dan neen."

Naar aanleiding der vraag van den consulens
voor Loenen, waar een lid, dat zich te Vree-
land metterwoon gevestigd heeft, zijne attestatie
moet inleveren en zijn kind laten doopen,
werd de kerk van Loenen voorloopig als zoo-
danig aangewezen. Op de vraag van den ker-
keraad van Westbroek, om vermindering der
vacatuurpenningen, diende ten antwoord, dat
men dit als punt van bespreking op het agen-
dum voor de volgende classe kon plaatsen.

De kerk van Baarn achtte wenschelek dat,
ter betere openbaring van een beginsel van
reformatie, te Eemnes een ouderling aanwezig
ware, die dan in den kerkeraad van Baarn kon
zitting hebben. Haar werd aangeraden te trach-
ten ook een diaken te verkrijgen, wyl er dan
een kerkeraad en dus feitelijk reformatie aan-
wezig was.

Ds. L. Adriaanse werd, tot de volgende clas-
sische vergadering, als consulens voor Loenen
gecontinueerd.

De afgevaardigden van N.-Loosdrecht vroegen
voorziening in de bediening des Heiligen
Avondmaals. Een der leeraars zeide hun die toe.
De classische deputaten voor de gewone
zaken, Dr. G. van Gooz en Ds. L. Adriaanse,
werden als zoodanig gecontinueerd.

Als datum voor de volgende vergadering
werd, volgens huishoudelijk reglement, aan-
gevezen Woensdag 13 Mei a.s.

Roepende kerk is Baarn.

De vergadering werd met dankgebed door
den voorzitter gesloten.

H. C. E. STAVERMAN, Scriba.

Buitenland.

Engeland. Getuigenis van den heer
Gladstone tegen de moderne
critiek.

Men staat verbaasd, wanneer men de werk-
kracht van den meer dan 80-jarigen staatsman
Gladstone ziet. Niet alleen dat hij de leider is
der Engelse liberale partij, die veel overeen-
komst heeft met onze anti-revolutionaire, maar
het blijkt telkens, dat hij in staat is op zijn
hoogen leeftijd de literatuur van den dag te

volgen. Zoo getuigde hij in een Engelsch tijds-
chrift tegen de verderfelijke strekking van het
Engelsch boek, getiteld: *Robert Blumers*, en
scherpte zijn pen tegen de moderne critici van
het Oude Testament. Zekerlijk gevoelt de grijs-
aard, dat hij geroepen is zijne stem te verheffen
tegen de ondermijning van het Christelijk ge-
loof, gelijk dit zoowel in de Episcopale, als in
de dissenterende kerken plaats grijpt, door
mensen, die als herders en leeraars geroepen
zijn het volk bij Gods Woord te houden. Zeker
ziet hij het gevaar in, dat land en kerk dreigt
door het optreden van mannen, die met het
ontleedmes der z. g. critiek, de Schriften des
Ouden Verbonds eene kunstbewerking doen
ondergaan, die tot resultaat hebben moet, dat
de Bijbel als eenige regel voor geloof en leven
verworpen wordt.

Daar de aanvallen der critici zich niet enkel
tot het Oude Verbond beperken, maar ook ge-
richt worden tot die des Nieuwen Testaments,
heeft de heer Gladstone gemeend, ook daar-
tegen te moeten getuigen. In een artikel in
The nineteenth century komt hij op tegen den
hoogleeraar Huxley, dien hij verwijnt, dat hij
door eene beschuldiging in te brengen tegen
het verhaal van den Evangelist, in zake het
varen van de duivelen in de kuddes zwijnen in
het land der Gadarenen, hij beschuldiging in-
brengt tegen de handeling van den Heere Jezus
zelve. Wyl de Evangelien een beeld ophangen
van den Christus, is een aanval op de Evan-
gelien voor een aanval op den persoon des
Heeren te houden. Voor de tweede maal heeft
de bejaarde staatsman over dit onderwerp een
artikel geschreven, gelijk zijne opstellen in de
laatste drie jaren tegen de aanmatigingen van
de naturalistische critiek vele zijn. Wel een
bewijs, dat de grijsaatsman in het opkomen
van een heiliger van critici, in den geest van
Baur en Wellhausen arbeidend, een groot ge-
vaar voor het Engelse volk ziet. Zelfs zijne
tegenstanders moeten erkennen, dat de toon,
dien Gladstone aanslaat, gunstig afsteekt bij
dien welken de hoogleeraar Huxley deed
hooren.

Dit neemt niet weg dat »de groote oude
man", gelijk men hem in Engeland met voor-
liefde noemt, ook met groote energie als aan-
voerder der liberale partij optreedt. Niet alleen
is dit in het laatste van het vorige jaar gebleken,
toen hij zijn staatkundige vriend Parnell, ge-
wezen leider van de groep die voor Ierland
eene zelfstandige regering eischen, onder lei-
ding van den Engelschen kroon, in het aan-
gezicht wederstond en hem noopte als partij-
leider af te treden of althans zijn invloed te
vermindern. Ook door deze dagen in het
parlement een wetontwerp voor te stellen om
de Roomschen in den Engelschen Staat gelijke
staatkundige rechten te verleenen als de niet-
Roomschen, komt hetzelfde aan den dag. Nog
alrijd zijn er in Engeland zekere ambten die
niet vervullen kan, wanneer men lid is
der Roomsche kerk. Het wetontwerp van den
heer Gladstone wil nu, dat de Roomschen voor
alle openbare ambten in aanmerking zullen
kunnen komen. Hij beweert dat er niet het
minste bezwaar bestaat om een Jood, Maho-
medaan, Hindoe, Materialist of Atheïst tot kan-
seller te maken, maar dat het onmogelijk is
om een navolger van Thomas à Kempis en
Gregorius de Groote tot het kanselierschap te
verheffen.

Het bleek uit de discussien dat toen R. Peel
de gelijkstelling voor de wet van de Room-
schen met andere Engelse burgers doordreef,
sommige ambten echter voor niet toegankelijk
voor zonen van Rome werden verklaard, omdat
de Engelse overheid het patronaat uitoefent
over de Engelse Episcopale kerk, welke voor
eene protestantische gold, en het stuitend zou
zijn voor de Episcopalen, indien zij de macht
over hunne kerk uitgeoefend zagen door een
Roomsch. Men zou zeggen, dan moet door
de Liberale partij ook worden voorgesteld om
het patronaat dat de Engelse overheid nog
altijd over de Episcopale kerk uitoefent, te doen
vallen. Doch zoover is het nog niet; de gees-
ten schijnen er niet rijp voor, althans niet in
Engeland.

In Ierland waar de bevolking slechts voor
een zesde deel tot de Episcopale kerk behoort,
is het patronaat over die kerk reeds afgeschaft
en daarmee zijn de voordeelen die zij uit de
staatskas genoot voor haar verloren gegaan;
in Wales waar het grootste deel der bevolking
tot de dissenteren overging, is een machtig ge-
roep om de kerk van den invloed der staat
te bevrijden; in Schotland is men daarmede
niet minder werkzaam, doch in Engeland schijnt
men daartoe nog niet te kunnen komen. Er
gaan wel stemmen op, doch de tijd schijnt nog
in het verschiet, dat de vrijmaking der Eng-
elsche staatskerk op het program van actie der
Engelsche liberale partij komt te staan.

Den 20sten Februari zal in het Engelse
Lagerhuis eene motie voorgesteld worden,
waarbij vrijmaking der kerk van Wales ge-
eisch wordt. De liberale vertegenwoordigers
van Noord- en Zuid-Wales, die vijf zesde deelen
van al de representanten van dat gewest
vormen, hebben zich eenstemmig voor de motie
verklaard; ook verwacht men dat de heer
Gladstone er voor spreken zal. Ook in 1889
is eene dergelijke motie voorgesteld, maar kon
nog geene meerderheid verwerven. Of het
reeds dit jaar gelukken zal om de staatskerk
van Wales te doen vallen, is zeer te betwij-
felen. Doch valt er gens de onbillijkheid in
het oog, dat eene kerk zoo goed als geheel
onderhouden wordt op kosten van het algemeen,
dan is het wel in Wales. De Episcopale gees-
telijkheid heeft er groote tractementen en de
menigte is haar ontploft.

Noord-Amerika. Een en ander over
den eeredienst in de Presby-
teriaansche kerken enz.

Dat de Amerikaanse Presbyteriaansche
kerken in verval zijn blijkt in de eerste plaats
uit het feit dat men er naar streeft om de
confessie van Westminster in Remonstran-
schen geest te veranderen. Schoon men voor-
loopig er niet in kan slagen om de vereischte
meerderheid der classen n. twee derden, te
verkrigen, om eene wijziging in het stuk der
verkiezing tot stand te brengen, toch moet er
eene wending in de geesten komen, wil men
in Amerika er voor bewaard blijven, om het
Remonstrantisme openlijk in de banier der
kerken geschreven te hebben. Dat de Remon-
strantische zuurdeem de kerken doortrokken
heeft, blijkt ook o. a. in het op den achter-
grond treden van het paalgezag. De redac-
teur der Schotsche *Free Church* bezocht tij-
dens zijn verblijf in Amerika onderscheidene
Presbyteriaansche kerken en verbaasde er zich
over dat zelfs in een klein dorp van Californie
was slechts een kleine Presbyteriaansche ge-
meente in een zaalje vergaderd, is men een
orgel en een piano vond. Men is van meening
dat dit bij een kerk voort. Bedenklijker is
het dat men in de kerken van het Westen een

deel van den dienst door een koor vier stem-
mige liederen met solo's laat zingen. Men doet
dit om menschen te trekken, doch het zingen
door de geheele gemeente wordt er niet door
bevoord, veelmeer op zijde gedrongen. Als
de predikanten aan den gemeenten gezangen
opgeven, dan zeggen zij er gewoonlijk bij dat
twee of drie verzen moeten weggelaten wor-
den. Het meest gebruikt gezangboek is dat
van Dr. Charles Robinson van New-York, ge-
titeld: »Geestelijke liederen." Deze liederen-
bundel bevat enkele psalmen, die van tijd tot
tijd wellicht gezongen worden; doch de heer
Walker hoorde er nooit een. Het is opmerke-
lijk, dat naarmate de Gereformeerde leer in-
gang vind of wordt tegengestaan, de psalmen
al dan niet in eere zijn.

Toch is het nog zoover niet dat de psal-
men geheel en al op zijde worden gezet bij
den eeredienst, doch men gebruikt ze minder
om ze te zingen. Men heeft namelijk in de
Presbyteriaansche kerken ingevoerd, dat de
gemeente op eenige voorgelzen woorden door
den dienaar antwoordt. Men vindt dit in de
Engelsche Episcopale kerk en ook in de Lu-
therische en Methodistische kerken van oudsher.
Doch voor de Pres